NOTE DESPRE OMONIMIA ÎN ONOMASTICĂ

FLORINA-MARIA BĂCILĂ

S-a discutat adesea despre *omonimia* care implică, într-un fel sau altul, *numele proprii*, cu referire la omonimia dintre acestea şi numele comune[1] ori dintre două sau mai multe nume proprii. Astfel, pe lângă cele patru surse principale ale omonimiei (convergenţa fonetică, derivarea, divergenţa semantică, etimologia populară sub influenţa paronimiei)[2], în lucrările de specialitate se vorbeşte şi despre *sursele secundare ale omoni-*

---

[1] De remarcat că un rol important îl are majuscula, întrebuinţată, printre altele, pentru a distinge substantivele proprii de cele comune omofone, în virtutea principiului simbolic al ortografiei româneşti: *bancă* / **B***ancă*, *facultate* / **F***acultate*, *teatru* / **T***eatru*; *bujor* / **B***ujor*; *brad* / **B***rad* etc., vezi Mirela-Ioana Borchin, *Manual de ortografie şi punctuaţie*, Timişoara, Editura Excelsior Art, 2005, p. 82 (aceeaşi idee în *ibidem*, p. 233-234); cf. şi Valentin Moldovan, *Mijloace de deomonimizare*, în *Cercetări lingvistice*, Timişoara, 2002, p. 39, unde se arată că diferenţierea cu ajutorul majusculelor este foarte importantă pentru înţelegerea unor propoziţii în a căror structură întâlnim substantive comune şi proprii. În plus, în titlurile unor opere literare sau ale unor articole de ziar, substantivele proprii şi cele comune sunt scrise, adesea, cu aceleaşi tipuri de caractere; pentru a evita eventualele confuzii, este necesară respectarea normelor ortografice.

[2] Pentru această discuţie, vezi Florina-Maria Băcilă, *Omonimia în limba română. Privire monografică*, Timişoara, Editura Excelsior Art, 2007, p. 64-101.

BDD-A12926 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:35 UTC)

miei. Bine reprezentate numeric, în română, sunt, de pildă, seriile omonimice formate prin *creaţie lexicală*, constituite din nume proprii (de persoane, de animale, de locuri), pe de o parte, şi numele comune originare, pe de altă parte:

● nume de persoane, prenume, porecle, supranume, pseudonime ş.a., în relaţie de omonimie cu cele comune din care provin: *Arbore* < *arbore*, *Limbă-Dulce* < *limbă dulce*, *Jumătate* < *jumătate*, *Alb(u)* < *alb*, *Bălan* < *bălan*, *Barbă* < *barbă*, *Barbăneagră* < *barbă neagră*, *Brânduşa* < *brânduşă*, *Berbece* < *berbece*, *Brânză* < *brânză*, *Buzdugan* < *buzdugan*, *Mămăligă* < *mămăligă*, *Pisicuţa* < *pisicuţă*, *Păsărică* < *păsărică*, *Lup(u)* < *lup*, *Urzică* < *urzică*, *Vulpe* < *vulpe* etc.;

● toponime (în sensul larg al termenului – nume de locuri, de localităţi, de munţi, de ape ş.a.), în raport de omonimie cu substantivele comune care le stau la bază: *Babele* < *babele*, *Brădet* < *brădet*, *Copăcel* < *copăcel*, *Corn* < *corn*, *Făget* < *făget*, *Făgeţel* < *făgeţel*, *Flămânzi* < *flămânzi* etc.

Prin numărul mare de nume proprii omonime cu cele comune, *antonomaza* are contribuţia cea mai bogată la crearea acestor serii. Celălalt aspect al antonomazei, *deonimia* (formarea de substantive comune din cele proprii) are un aport redus; se explică astfel *cotnar* „vin produs în viile (podgoriile) din localitatea Cotnari, judeţul Iaşi” (< *[vin de] Cotnari*), *murfatlar* (< *[vin de] Murfatlar*) ş.a.[3].

Numele proprii de instituţii alcătuite din cuvinte compuse (un termen generic şi diferite determinări indicând specia) pot fi omonime cu grupuri nominale care nu au acest statut şi de care se deosebesc prin scriere: *Am absolvit* **Liceul de**

[3] Pentru această problemă, vezi Petru Zugun, *Lexicologia limbii române. Prelegeri*, Iaşi, Editura Tehnopress, 2000, p. 257-259; cf. *ibidem*, p. 147-148, pentru exemple de nume proprii provenite de la cele comune omonime sau, invers, de substantive comune obţinute din numele proprii.

BDD-A12926 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:35 UTC)

Matematică-Fizică *din Reşiţa.*, dar *Am vizitat azi două* **licee de matematică-fizică**.; **Teatrul Naţional** *din Bucureşti a prezentat un nou spectacol.*, faţă de *Unele dintre* **teatrele naţionale** *nu au participat la festival.* O confuzie frecventă se face între *Ţara Românească*, denumire consacrată pentru „Muntenia", ca formaţiune statală istorică, şi *ţara românească* „statul român, patria românilor"[4].

Anumite toponime (indicând aspectul, poziţia etc. ori asemănarea cu obiectul denumit din lumea înconjurătoare) se raportează, într-un fel sau altul, la apelative. Astfel, în România, numeroase localităţi poartă acelaşi nume (*Baia* / *Băile*, *Balta*, *Braniştе(a)*, *Câmpia*, *Coasta*, *Dealu*, *Dumbrava*, *Iaz(u)*, *Izvoru* / *Izvoarele*, *Lacu*, *Livada* / *Livezi(le)*, *Lunca*, *Marginea*, *Măgura*, *Movila*, *Paltin*, *Piatra*, *Poiana*, *Stejaru*, *Teiu*, *Valea* etc.)[5]. Din acest motiv, când acelaşi toponim se găseşte în diferite provincii ale unei ţări, pentru a se elimina omonimia, se adaugă un determinant (vezi *Baia* **de Aramă** / *Băile* **Herculane**, *Câmpia* **Turzii**, *Coasta* **Cerbului**, *Dealu* **Geoagiului**, *Lacu* **Roşu**, *Livada* **Beiuşului**, *Lunca* **Ilvei**, *Piatra*-**Neamţ**, *Poiana* **Sibiului**, *Valea* **Călugărească** etc.) sau

---

[4] Pentru această discuţie, vezi Mioara Avram, *Ortografie pentru toţi. 30 de dificultăţi*, Bucureşti, Editura Academiei, 1990, p. 123.

[5] În lucrarea *Nume de persoane şi nume de locuri româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984, p. 28-35, capitolul *Etimologie dublă sau omonimie?*, Ioan Pătruţ discută astfel de situaţii şi demonstrează, cu argumente pertinente, că, de pildă, toponimul *Craia* corespunde antroponimului omofon; nu poate fi ignorată nici raportarea toponimului *Crai(ul)* la apelativul *crai* „domn, principe, domnitor", dar aceasta nu este exclusivă. În cercetarea numelor de locuri, etimologia multiplă reprezintă o soluţie provizorie şi, de aceea, este necesar să se stabilească originea fiecăruia dintre numele omofone purtate de obiective diferite, mai ales că, în onomastică, omonimia este stimulată de factori lingvistici şi extralingvistici.

BDD-A12926 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:35 UTC)

se apelează la diminutive, mai ales în zonele unde există încă o localitate cu acest nume (vezi oiconime precum: *Dumbrăviţa*, *Dumbrăvioara*, *Moviliţa*, *Teiuş*).

Frecvent, omonimia apare ca o consecinţă a formării numelor proprii de la cele comune, fenomen care se petrece atât între numele de localităţi şi substantivele colective din care provin (*Aluniş*, *Brădet*, *Făget*, *Păltiniş*, *Pietriş*, *Plopiş*, *Stejărişu* etc.; cf. şi denumirile unor localităţi româneşti precum: *Albeşti*, *Avrămeşti*, *Bărbăteşti*, *Bogdăneşti*, *Budeşti*, *Buneşti*, *Comăneşti*, *Corneşti*, *Costeşti*, *Floreşti*, *Ioneşti*, *Petreşti*, *Popeşti*, *Româneşti*, *Stăneşti*, *Stroeşti*, *Ştefăneşti*, *Tomeşti* etc.[6]), cât şi în lexicul specializat, unde numele proprii devin, prin dezvoltare semantică, o sursă de creare a unor noi semnificaţii – vezi denumirile, cu circulaţie în diverse limbi, ale unor unităţi de măsură formate de la numele descoperitorilor lor: *newton*, *ohm*, *amper* ş.a.; cf. şi fr. *pascal* şi numele propriu *Pascal*, care, la început, li se dădea copiilor născuţi de Paşte; *Titan*$_1$ / *titan*$_1$ „(Mit.) fiecare dintre cei 12 fii ai lui Uranus, care au luptat împotriva lui Zeus pentru supremaţie”; „om extraordinar de mare şi de puternic; uriaş, gigant”; „(fig.) om cu calităţi extraordinare, capabil de realizări excepţionale”; „(Astr.) cel mai mare satelit al planetei Saturn” (< lat. *Titan*, fr. *titan*) – *titan*$_2$ „element chimic răspândit în natură sub formă de compuşi, întrebuinţat la fabricarea oţelurilor speciale şi, sub formă de oxid, ca pigment alb” (< fr. *titane*); *Mercur*$_1$ „(Mit.) numele zeului comerţului la romani”; „numele primei planete a sistemului solar” (< lat. *Mercurius*) – *mercur*$_2$ „(Chim.) metal cu luciu argintiu, lichid la temperatura obişnuită, şi foarte mobil; (pop.) argint-viu” (< fr. *mercure*, germ. *Merkur*).

---

[6] Unii cercetători consideră omonime toponimele şi numele de familie cu forme identice, chiar dacă primele s-au format de la celelalte.

BDD-A12926 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:35 UTC)

În onomastică, termenul *omonim* se întrebuinţează şi pentru persoane care poartă acelaşi nume (de pildă, *Camil* **Petrescu** / *Cezar* **Petrescu**). Omonimia dintre două sau mai multe nume proprii se referă însă, cel mai adesea, la trecerea omonimului de la o clasă la alta, cu păstrarea aceluiaşi corp fonetic (vezi prenume ca: *Andrei*, *Dumitru*, *Grigore*, *Ilie*, *Ivan*, *Mihai*, *Nicolae*, *Pavel*, *Petre*, *Radu*, *Ştefan*, *Vasile*, devenite nume de familie). Omonime sunt şi formele prescurtate de la numele „pline" (*Nuţa* < *A***nuţa** / *Le***nuţa**; *Tina* < *Cris***tina** / *Floren***tina** / *Valen***tina**).

*

Omonimia temelor nominale aparţinând diverselor categorii onomastice este, aşadar, bine reprezentată, având în vedere mai ales faptul că multe nume proprii provin de la altele sau de la nume comune, ceea ce creează numeroase coincidenţe.

Bibliografie

Avram, Mioara, *Ortografie pentru toţi. 30 de dificultăţi*, Bucureşti, Editura Academiei, 1990.

Băcilă, Florina-Maria, *Omonimia în limba română. Privire monografică*, Timişoara, Editura Excelsior Art, 2007.

Borchin, Mirela-Ioana, *Manual de ortografie şi punctuaţie*, Timişoara, Editura Excelsior Art, 2005.

Moldovan, Valentin, *Mijloace de deomonimizare*, în *Cercetări lingvistice*, Timişoara, 2002, p. 38-45.

Pătruţ, Ioan, *Nume de persoane şi nume de locuri româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984.

Zugun, Petru, *Lexicologia limbii române. Prelegeri*, Iaşi, Editura Tehnopress, 2000.

BDD-A12926 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:35 UTC)

REMARQUES SUR L'HOMONYMIE DANS L'ONOMASTIQUE

(Résumé)

L'article se propose de relever l'idée que l'homonymie implique, d'une manière ou d'une autre, les noms propres, ayant en vue la coïncidence formelle entre les noms propres et les noms communs, mais aussi l'identité formelle de deux ou de plusieurs noms propres (des toponymes ou des anthroponymes).

BDD-A12926 © 2009 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:58:35 UTC)